

Instytut Pamięci Narodowej - Kraków

<https://krakow.ipn.gov.pl/pl4/aktualnosci/90504,Krakowski-IPN-zidentyfikowal-lacznie-24-zolnierzy-podziemia-niepodleglosciowego.html>
27.02.2024, 20:29

Krakowski IPN zidentyfikował łącznie 24 żołnierzy podziemia niepodległościowego

W ciągu około sześciu lat działalności pionu poszukiwań IPN w Krakowie udało się zidentyfikować szczątki 23 żołnierzy wojennego i powojennego podziemia niepodległościowego, w zdecydowanej większości ofiar komunistycznego terrorku. Wcześniej w Małopolsce został przez IPN odnaleziony jeden partyzant - Antoni Trzepla „Krakus”.

Do 2016 r. na terenie podlegającym krakowskiemu oddziałowi IPN dwukrotnie podejmowano prace poszukiwawcze. Później, po powstaniu Wieloosobowego Stanowiska ds. Poszukiwań i Identyfikacji w Krakowie, przeprowadzono kilkadziesiąt akcji ekshumacyjnych, część z nich we współpracy z prokuratorami Oddziałowej Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu. Do 2022 r. poszukiwania prowadzono w Krakowie: na cmentarzu Rakowickim, wewnętrznym dziedzińcu dawnego WUBP przy pl. Inwalidów oraz w tzw. Glinniku w Przegorzałach, a także na cmentarzach w Nowym Targu, Brzesku i Nowym Sączu. Badania prowadzono również w Zakopanem, Oświęcimiu, w okolicach Płazy (pow. chrzanowski) i pod szczytem Leskowca w Beskidzie Małym.

W 2017 r. na cmentarzu Rakowickim w Krakowie przebadano pięć grobów. Udało się zidentyfikować szczątki dowódcy oddziału i komendanta powiatowego NZW kpt. Tadeusza Gajdy „Tarzana”, jego podkomendnego, kadeta Wiesława Budzika „Rolanda” oraz partyzantów zgrupowania „Błyskawica”: akowca z Wileńszczyzny sierż. Antoniego Wąsowicza „Rocha”, kpr. Adama Domalika „Kowboja”, adiutanta „Ognia” i dowódcy oddziału „Wiarusy” Stanisława Ludzi „Harnasia”, a także ppor. Tadeusza Zajączkowskiego „Mokrego”, żołnierza AK, „ludowego” WP i oddziału partyzanckiego „Huragan”. Przebadano ponadto wewnętrzny dziedziniec krakowskiego Wojewódzkiego Urzędu Bezpieczeństwa

Publicznego przy placu Inwalidów, wykluczając w ten sposób informacje o domniemanych zlokalizowanych w tym miejscu tajnych pochówkach.

Poszukiwania na cmentarzu Rakowickim wznowiliśmy w maju 2018 r. W ich wyniku zidentyfikowaliśmy szczątki partyzantów NOW-AK i NZW: st. sierż. Mikołaja Mazura „Paska” i Władysława Nowaka „Groźnego”. Następne prace przeprowadziliśmy tam w październiku 2018 r., odnajdując szczątki ks. Władysława Gurgacza SJ i st. sierż. Stanisława Szajny „Orła” z Polskiej Podziemnej Armii Niepodległościowców, partyzantów zgrupowania „Ognia”: Wojciecha Frodymy „Muchy” i Ryszarda Kłaputa „Pomsty” oraz dowódcy oddziału partyzanckiego „Błysk” Armii Polskiej w Kraju ppor. Mieczysława Kozłowskiego „Bunta”. W 2018 r. miały miejsce także pierwsze poszukiwania na cmentarzu w [Nowym Targu](#).

Rozległe badania prowadziliśmy na tzw. Glinniku w Przegorzalach (Kraków), weryfikując informacje o możliwych pochówkach ofiar niemieckiej zbrodni z czasów II wojny światowej. **Prace w tym miejscu kontynuowaliśmy w 2019 r.**, ustalając ostatecznie zasięg dawnego miejsca straceń.

Szukaliśmy także na cmentarzu parafialnym w Brzesku, gdzie prace poszukiwawcze prowadzono dwukrotnie, w **2018** i **2019 r.** w miejscach gdzie mieli zostać pochowani partyzanci z grupy Józefa Jachimka „Stalina”.

Kolejnym, obok Glinnika i Brzeska, miejscem prac podjętych w 2019 r. był leśny grób pod szczytem Leskowca w Beskidzie Małym, gdzie miał zostać pochowany partyzant oddziału „Churagan” Armii Polskiej w Kraju. Ujawniono tam szczątki ludzkie, a także liczne artefakty: elementy umundurowania i wyposażenia wojskowego, m.in. orzełka noszonego na rogatywce polowej, a także przedmioty osobiste. Badania genetyczne potwierdziły tożsamość odnalezonego kpr. Jana Borka „Jastrzębia”.

Jesienią 2019 r. powróciliśmy na cmentarz Rakowicki. Badania prowadziliśmy wówczas na tzw. skwerze, w miejscu, gdzie w 1948 r. zakopywane były skrzynie ze szczątkami ludzkimi, które służyły jako preparaty do ćwiczeń studentom medycyny w Zakładzie Anatomii Opisowej UJ. Wśród setek zagrzebanych w tym miejscu kości znajdować mogą się także szczątki działaczy podziemia niepodległościowego i partyzantów skazanych przez Wojskowy Sąd Rejonowy w Krakowie. Poszukiwania objęły także dwa groby, w których odnaleziono i zidentyfikowano szczątki Eugeniusza Gałata „Wiktora” i Władysława Migdała „Ordon” z oddziału NSZ kpt. Jana Dubaniowskiego „Salwy” oraz Leona Zagaty „Złoma”, partyzanta oddziału „Wiarusy”.

Bardzo intensywny, jeśli chodzi o prace poszukiwawcze, był rok 2020. Ponownie objęły one cmentarz Rakowicki, gdzie przebadane zostały trzy groby, w których spoczywać mieli partyzanci powojennego podziemia z oddziału „Wiarusy”, oraz dowódca jednej z tzw. grup przetrwania, skazany na śmierć przez Wojskowy Sąd Rejonowy w Krakowie i zamordowany w 1954 r. na dziedzińcu więzienia przy ul. Montelupich.

Poszukiwania objęły także teren na lewobrzeżnym zakolu rzeki Soły w

Oświęcimiu, gdzie podmywająca skarpę woda doprowadziła do ujawnienia kilkadziesiąt fragmentów kości. Prace w tym miejscu wszczęto w ramach śledztwa Oddziałowej Komisja Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu w Krakowie.

W 2020 r. rozpoczęto także poszukiwania w rejonie Płazy (pow. chrzanowski), w miejscach domniemanych pochówków żołnierzy Wojska Polskiego poległych w 1939 r. **Prace były kontynuowane w 2021 r.**, kiedy to przebadano dwie potencjalne lokalizacje mogił, położone w pobliżu miejscowości Zagórze oraz Nieporaz. W drugiej z nich, w leśnym grobie, odnaleziono szczątki dwóch mężczyzn – **nieznanych z nazwiska ofiar II wojny światowej**.

Jesienią 2020 r. rozpoczęły się także wieloetapowe prace na terenie dawnej siedziby Gestapo w Zakopanem – hotelu „Palace”, nazywanym „katownią Podhala”. Celem działań IPN było sprawdzenie, czy ciała zamordowanych nie były grzebane na terenie przejętym przez okupantów. Poszukiwania w Zakopanem wznowiono latem 2021 r. i planowana jest ich kontynuacja. Podczas dotychczasowych prac odnaleziono wiele przedmiotów związanych z historią budynku „Palace” przy ul. Chałubińskiego 7, nie natrafiono jednak na szczątki ludzkie.

Rok 2021 r. także był czasem licznych działań. Oprócz kontynuacji poszukiwań w Zakopanem i okolicach Płazy, po raz pierwszy podjęto prace na cmentarzu komunalnym w Nowym Sączu. Badano tam groby, w których – według relacji – miały się znajdować szczątki partyzantów tzw. grup przetrwania, zastrzelonych w czasie działań bezpieki w latach 50. XX wieku.

Powróciliśmy także na cmentarz komunalny w Nowym Targu, by ponownie poszukiwać partyzantów oddziału „Wiarusy”, poległych w walce z funkcjonariuszami UB w 1948 r. Udało się natrafić na szczątki dwóch osób, przy których odnaleziono szereg artefaktów, m.in. resztki mundurów wojskowych, pas główny oraz medaliki w kształcie ryngrafu. Natomiast na cmentarzu Rakowickim w Krakowie poszukiwano szczątków osób związanych m.in. z Armią Krajową i oddziałem „Błyskawica”, które zginęły na skutek akcji bezpieki oraz skazane były na kary śmierci przez Wojskowy Sąd Rejonowy w Krakowie. Zabezpieczono łącznie szczątki pięciu osób, których badania przez medyków sądowych oraz genetyków są w toku.

8 marca 2023 r. w Belwederze odbyła się uroczystość wręczenia not identyfikacyjnych rodzinom ofiar terroru komunistycznego i zbrodni niemieckich. Ogłoszono nazwiska 20 osób, których szczątki zostały odnalezione w ramach działań IPN. Wśród nich są cztery osoby związane z Małopolską, w tym trzech Żołnierzy Wyklętych – ofiary komunistycznego aparatu represji.

1 grudnia 2023 r. w Belwederze ogłoszono nazwiska następnych 20 osób, których szczątki zostały odnalezione i zidentyfikowane w ramach działań IPN. Trzy osoby odnaleziono podczas prac ekshumacyjnych na cmentarzu Rakowickim w Krakowie w latach

2018 i 2022. Są to dwaj żołnierze powojennego podziemia niepodległościowego – Ludwik Kłósco „Wigura” (1923-1946), partyzant Narodowych Sił Zbrojnych oraz Marian Misiak „Anioł” (1925-1947), partyzant Batalionów Chłopskich i Armii Polskiej w Kraju, a także Ludwik Kawik „Czujny” (1911-1944), kapral Wojska Polskiego, żołnierz Armii Krajowej, który zmarł w niemieckim więzieniu przy ul. Montelupich w Krakowie.

Żołnierze wojennej i powojennej konspiracji niepodległościowej odnalezieni przez krakowski IPN: Mieczysław Adamiec, Jan Borek, Wiesław Budzik, Adam Domalik, Wojciech Frodyma, Tadeusz Gajda, Eugeniusz Gałat, ks. Władysław Gurgacz, Ludwik Kawik, Ryszard Kłaput, Ludwik Kłósco, Mieczysław Kozłowski, Stanisław Ludzia, Mikołaj Mazur, Władysław Migdał, Marian Misiak, Władysław Nowak, Józef Orkisz, Jan Sałapatek, Stanisław Szajna, Antoni Trzepla, Antoni Wąsowicz, Leon Zagata, Tadeusz Zajączkowski.

Kliknij w zdjęcie, żeby poznać więcej szczegółów.

